

УДК 339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/2311-844X/2023-1-11>**Сай Леся Петрівна**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»
вулиця С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5081-4235>

Поріцький Юрій Андрійович

аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»
вулиця С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6875-2757>

Іщук Андрій Юрійович

аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»
вулиця С. Бандери, 12, Львів, 79013, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0692-8675>

АНАЛІЗУВАННЯ УЧАСТІ КИТАЮ В ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В ЄВРОПІ

***Анотація.** Китай – це країна з великими геополітичними амбіціями, яка займає важливе місце в транснаціоналізаційних процесах, бо є як великим реципієнтом, так і інвестором, на світовому ринку. В статті досліджено міжнародні аспекти діючих програм економічного розвитку Китаю і їх вплив на його участь у транснаціоналізаційних процесах в Європі. Розглянуто план «Made in China 2025», що вплинув на формування нової політики розвитку економіки Китаю, яка орієнтована на імпортозаміщення, досягнення технологічної незалежності і перетворення його в найбільшу промислову державу світу. Розглянуто китайську програму «Один пояс, один шлях», яка передбачає інвестування Китаєм мільярдів доларів у інфраструктуру (дороги, залізниці та іншу інфраструктуру) в країни Євразії та Африки, і у розвиток торгівлі та фінансових зв'язків з ними. Розглянуто місце китайських ТНК у міжнародних рейтингах і пріоритетні напрямки їх інвестування, котрими є: автомобілебудування, енергетика, телекомунікації, інформаційні технології, інфраструктура, туризм та нерухомість. Досліджено сукупну величину прямих іноземних інвестицій з Китаю в ЄС і Великобританію з 2000–2022 рр. Розглянуто специфіку транснаціоналізаційних процесів за участю китайських ТНК в Німеччині, Великобританії та Франції, які є основними центрами їх економічного інтересу, і, на які в період з 2012–2020 роки припало 57 відсотків загального обсягу китайських прямих іноземних інвестицій в Європі. Виділено основні причини економічного інтересу Китаю при здійсненні інвестування в Європу, а саме: доступ до передових технологій, найбільший у світі єдиний ринок, великі корпоративні мережі, що охоплюють всю земну кулю, визнані торгові марки, інтегровані регіональні та глобальні ланцюжки створення вартості, а також стабільне правове, нормативне та політичне середовище. Досліджено специфіку інвестування в Східну Європу, на яку припадає найнижче акумулювання китайських прямих іноземних інвестицій в Європі. Виділено позитивні і негативні аспекти китайського інвестування в європейський бізнес.*

***Ключові слова:** транснаціоналізація, транснаціональна корпорація, міжнародна економіка, інвестування, експансія.*

Sai Lesia, Poritskyi Yurii, Ishchuk Andrii

Lviv Polytechnic National University

ANALYSIS OF CHINA'S PARTICIPATION IN TRANSNATIONALIZATION PROCESSES IN EUROPE

Abstract. China is a country with great geopolitical ambitions, which occupies an important place in transnationalization processes, because it is both a large recipient and investor in the world market. The article examines the international aspects of China's current economic development programs and their impact on its participation in transnationalization processes in Europe. The plan "Made in China 2025" was considered, which influenced the formation of a new policy for the development of China's economy, which is focused on import substitution, achieving technological independence and transforming it into the largest industrial state in the world. The Chinese program "One Belt, One Road" is considered, which involves the investment by China of billions of dollars in infrastructure (roads, railways and other infrastructure) in the countries of Eurasia and Africa, and in the development of trade and financial ties with them. The place of Chinese TNCs in international rankings and priority areas of their investment are considered, which are: automotive, energy, telecommunications, information technologies, infrastructure, tourism and real estate. The aggregate amount of direct foreign investment from China to the EU and Great Britain from 2000–2022 was studied. The specifics of transnationalization processes with the participation of Chinese TNCs in Germany, Great Britain and France, which are the main centers of their economic interest, and which in the period from 2012–2020 accounted for 57 percent of the total volume of Chinese foreign direct investment in Europe. The main reasons for China's economic interest in investing in Europe are highlighted, namely: access to advanced technologies, the world's largest single market, large corporate networks spanning the globe, recognized brands, integrated regional and global value chains, and stable legal, regulatory and political environment. The specifics of investing in Eastern Europe, which accounts for the lowest accumulation of Chinese foreign direct investment in Europe, are studied. Positive and negative aspects of Chinese investment in European business are highlighted.

Key words: transnationalization, transnational corporation, international economy, investment, expansion.

Вступ. Китай займає важливе місце в транснаціоналізаційних процесах, бо є як великим реципієнтом, так і інвестором, на світовому ринку. У транснаціоналізаційних процесах задіяні корпорації, які працюють у всіх галузях промисловості Китаю. Транснаціональні компанії Китаю уже тривалий час входять до 100 найкращих відповідно Forbes і топ-500 за версією Fortune Global 500.

Китай є основним торговим партнером для багатьох країн світу, не є виключенням і країни Європи, для яких він є другим після США. Сьогодні, європейський бізнес активно використовує китайську продукцію, яка має важливе значення у забезпеченні безперебійного виробництва і постачання конкурентоспроможної європейської продукції і послуг на міжнародні ринки. Інвестиційні відносини між ЄС та Китаєм, як і торговельні, зберігають тенденцію до зростання. Інвестиції у Китай становлять 2% ВВП Європи. Близько 8% своїх доходів європейські публічні компанії отримують з Китаю. Однак, сьогодні,

насамперед, Китай зацікавлений у збільшенні своєї присутності в Європі, а не навпаки, як це було 20 років тому [1]

Матеріали та методи. Особливості транснаціоналізаційних процесів та роль у них транснаціональних корпорацій на сучасному етапі розвитку світової економіки є об'єктом досліджень багатьох науковців: Воробйової К., Лимонової Е., Лібман А., Моторнюк У., Павлюк Т., Рокочі В., Ткаченка Д., та інших. Оскільки, Китай є однією з найбільших економік світу, то дослідження його участі в транснаціоналізаційних процесах є в центрі уваги науковців, зокрема: Варламової М., Завидовської А., Корзун Л., Лазарчук М., Лучко М., Українець Л. та інших.

У процесі написання статті використовувались загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, а саме: методи індукції та дедукції, логічний метод, метод порівняльного аналізу, системний підхід, метод узагальнення.

Результати. Сьогодні кожна п'ята компанія світу – родом з Китаю. Появі та зростанню

китайських компаній на світовій арені сприяли кілька факторів: підтримка урядом Китаю компаній, що інвестують за кордон, і сприятливе середовище в приймаючих країнах відносно інвестицій китайських міжнародних корпорацій.

Важливе значення для розвитку Китаю мав розроблений у 2015р. китайським урядом план «Made in China 2025», який направлений на формування нової політики розвитку економіки з акцентом на імпортозаміщення, досягнення технологічної незалежності і перетворення Китаю в найбільшу промислову державу світу. Зокрема цей план передбачає [13]:

1) розвиток китайських промислових гігантів, які б використовували сучасні технології, що сприяло б завоюванню ними лідируючих позицій на світовому ринку в галузі автомобілебудування, робототехніки тощо.

2) зменшення підтримки іноземних виробників і проведення більш жорсткої внутрішньої політики щодо них;

3) активне впровадження високотехнологічних виробничих потужностей на китайських підприємствах.

У цьому плані важливе значення у побудові високотехнологічної держави було відведено десятиєм секторам: інформаційні технології нового покоління; виробництво верстатів з розширеним числовим керуванням і робототехніка; аерокосмічна техніка, включаючи авіаційні двигуни та бортове обладнання; біофармацевтика; високоефективне медичне обладнання; електричне обладнання; сільськогосподарські машини; залізничне обладнання; енергозберігаючі та нові енерготранспортні засоби; океанська інженерія. Важливе значення для розвитку цих секторів мали державна підтримка і залучені прямі іноземні інвестиції, насамперед із Західної Європи.

Результатом реалізації цього плану є те, що Китай за величиною ВВП та за обсягом імпорту перебуває на другому місці у світі, але на першому – за величиною експорту. За ВВП на душу населення на 68 місці і за індексом економічної складності (ECI) на 28 місці в світі.

Найамбітнішою програмою китайської зовнішньої політики є ініціатива «Один пояс, один шлях» (BRI), яка передбачала інвестування Китаєм мільярдів доларів у інфраструктуру (дороги, залізниці та іншу інфраструктуру) з країнами Євразії та Африки, і у розвиток торгівлі та фінансових зв'язків з ними. Згодом географія цієї ініціативи поширилася на всі регіони світу. До 2023 року 154 країни підписали офіційні документи про співпрацю з Китаєм в межах BRI. До 2021 року відповідно до BRI було надано понад 330 мільярдів доларів позик країнам, що розвиваються, що більше, ніж Світовий банк надав за кілька років [16].

Метою ініціативи «Один пояс, один шлях» було перетворення Євразії на економічну та торговельну зону (де домінує Китай), щоб конкурувати з трансатлантичною (де домінує Америка).

Саме ця ініціатива і інші стратегічні плани Китаю активізували процес прямого інвестування китайськими корпораціями в світову економіку і в європейські країни, зокрема, які в період чергової фінансової кризи, вжили рішучих заходів економії, які включали продаж об'єктів інфраструктури і інших об'єктів.

Китайські транснаціональні корпорації (ТНК) протягом останніх десятиліть зросли в розмірах та впливові на світову економіку. Саме в Китаї зосереджено найбільше провідних транснаціональних корпорацій світу. За рейтингом Fortune Global 500 у 2020 р. серед 500 найбільших корпорацій світу 124 це були китайські, а у 2023 р. – 129. Більше половини цих компаній Китаю зосереджені в трьох секторах: фінанси (21,8%), енергетика (18,6%) і виробництво рідкоземельних матеріалів (12,1%). Китайські фінансові та енергетичні компанії домінують у рейтингу найбільших транснаціональних корпорацій світу Global 500.

Китайські компанії активно використовують свої фінансові та технологічні ресурси для просування на європейському ринку, отримання доступу до його ресурсів і нових технологій. Цей процес транснаціоналізації китайськими компаніями в Європі має

значний вплив на економіку та бізнес-середовище регіону. Він сприяє змінам у конкурентній ситуації, створює нові можливості для співпраці та обміну технологіями між Китаєм і Європою.

Згідно зі звітом консалтингової компанії Ernst & Young, державне інформаційне агентство Xinhua повідомило, що у 2021 році китайські інвестори купили 155 компаній у Європі на загальну суму 12,4 мільярда доларів.

Проте, важливо враховувати, що активність процесу транснаціоналізації може варіюватися в залежності від різних факторів, таких як політичні умови, регуляторні обмеження, економічні труднощі та інші.

Велика кількість фінансових ресурсів та бажання проникнути на міжнародні ринки допомагають китайським компаніям зайняти значні позиції у Європі та впливати на місцеві економічні процеси.

Протягом останніх років, китайські корпорації ведуть активну експансію на європейському ринку шляхом придбання та створення підрозділів (дочірніх компаній, дослідницьких центрів та логістичних мереж тощо) і підприємств. Вони володіють компаніями у різних сферах, таких як: автомобілебудування, енергетика, телекомунікації, інформаційні технології, інфраструктура, туризм та нерухомість. Так, на сектор енергетики припадає 22% загальної вартості ПІІ, на нерухомість – 19%, на сектор інформаційно-телекомунікаційних технологій, ІТТ – 17%. Такі галузі як телекомунікації і електроніка, зазнають більшого впливу з боку китайських корпорацій.

Придбання по всьому світу активів – це спосіб забезпечення доступу до ресурсів для подальшого розвитку китайської економіки і збільшення впливу на світову економіку [5].

Китайські компанії володіють або мають частки в широкому спектрі європейської критичної інфраструктури, включаючи порти, аеропорти, електричні компанії, вітрові та сонячні електростанції, а також телекомунікації.

З 2008–2018 рр. китайські державні та приватні компанії брали участь в угодах на суму щонайменше 255 мільярдів доларів на європейському континенті. Близько 360 компаній

були придбані, зокрема: італійська компанія з виробництва шин Pirelli & C. SpA, ірландська лізингова компанія Avolon Holdings Ltd., швейцарський виробник пестицидів Syngenta AG, чотири аеропорти, шість морських портів, вітрові електростанції в дев'яти країнах і 13 професійних футбольних команд.

Китайські компанії, такі як Huawei, Alibaba, Geely, Tencent і China Three Gorges, активно розширюють свою присутність в Європі. Вони інвестують у створення спільних підприємств з європейськими компаніями, викупують акції європейських підприємств.

Сьогодні, китайські компанії володіють частками в портах в країнах ЄС, включаючи Грецію, Італію, Португалію, Іспанію, Бельгію, Нідерланди та Німеччину, а також в аеропортах, таких як Тулуза, Франція. Китайські компанії мають частки в європейських електричних мережах, а також у сферах відновлюваної енергетики та телекомунікаційних системах [17].

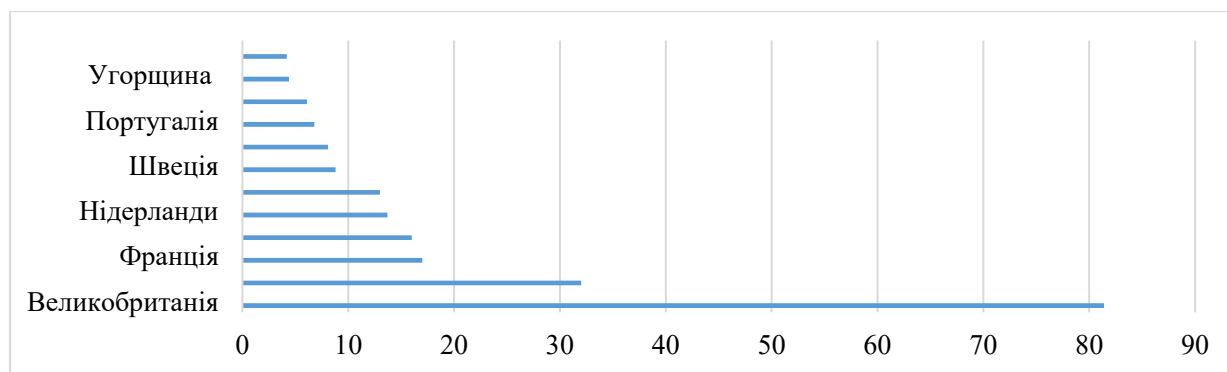
Китайські інвестори також виявили великий інтерес до європейської галузі охорони здоров'я, фармацевтичної та біотехнологічної промисловості, інвестувавши 961 млн євро у 2021 році, а також до інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) (941 млн євро). На обидві галузі автомобільної промисловості та ІКТ припадає 94 відсотки загальних інвестицій у Європі.

В період з 2000-2022 роки загальна вартість прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з Китаю в європейські країни була найвищою у Сполученому Королівстві – 81,4 мільярда євро. Країни Східної Європи мали найнижчий рівень кумулятивних китайських ПІІ в Європі.

Найбільш інвестованими країнами були Великобританія з 36 компаніями, Німеччина з 35 компаніями.

В результаті активної транснаціоналізації в Європі п'ять європейських автомобільних компаній стали власністю китайських ТНК [19]:

1. Британський автомобільний бренд MG Motor належить шанхайському китайському державному автовиробнику SAIC MOTOR, а виробництво автомобілів відбувається на заводах у Китаї, Таїланді та Індії.

Рис. 1. Сукупна величина прямих іноземних інвестицій з Китаю в ЄС і Великобританію з 2000–2022 рр., млрд. євро

Джерело: [18]

2. Власником автомобільної компанії Volvo є китайська транснаціональна автомобільна компанія Geely Holding.

3. Британський виробник фургонів LDV або Leyland DAF Vans – ще одна компанія, яка була захоплена SAIC Motor під час розпаду Rover Group.

4. Британська компанія Lotus належить китайській транснаціональній компанії Geely, партнером якої є Etika Automotive. Lotus Engineering, яка є відгалуженням Lotus Cars, що має підприємства у Великобританії, США, Китаї та Малайзії.

5. У 2015 році China National Chemical Corp. Ltd., більш відома як ChemChina, придбала контрольний пакет акцій Pirelli, яка не тільки є одним із найбільших виробників шин у світі, але й є офіційним постачальником шин для гонок Формули-1.

Важливо відзначити, що існуючі цифри недооцінюють справжній розмір і масштаби амбіцій Китаю в Європі. Так, до 2018 року відбулося більше 300 злиттів та створень спільних підприємств, за оцінкою Bloomberg, на загальну суму 13,3 мільярда доларів. Також, на фондовому ринку Китаєм було проведено операцій на загальну суму понад 40 мільярдів доларів, зокрема, на 9 мільярдів доларів придбано акцій материнської компанії Mercedes-Benz Daimler AG головою Zhejiang Geely Holding Group Co. Лі Шуфу.

Лише з 2008–2018 роки понад 670 китайських або кваліфікованих гонконгських орга-

нізацій інвестували в Європу. З них майже 100 це державні компанії або інвестиційні фонди, які разом брали участь в угодах на суму щонайменше 162 мільярди доларів, або 63 відсотки від загальної суми угод.

Німеччина, Великобританія та Франція, «велика трійка» економік Європи, постійно залучає основну частину китайських інвестицій. З 2012–2020 роки їхня частка становила 57 відсотків загального обсягу китайських прямих іноземних інвестицій в Європі. Ця частка впала до історичного мінімуму в 39 відсотків у 2021 році через мегаугоду по придбанню гонконгською компанією Hillhouse Capital підрозділу побутової техніки голландського виробника електроніки Phillips за 4,4 мільярда доларів. У результаті чого Нідерланди стали найбільшим одержувачем китайських інвестицій, на частку яких припадало 35 відсотків загального обсягу прямих іноземних інвестицій Китаю в Європі [21].

За обсягом придбань або інвестицій китайськими компаніями у 2022 Велика Британія займає перше місце з 27 транзакціями (попередній рік: 36), випереджаючи Німеччину з 26 транзакціями (попередній рік: 35). На третьому місці Франція, яка є однією з небагатьох європейських країн, де було зафіксовано більше китайських інвестицій, ніж минулого року – кількість транзакцій у Франції зросла з 12 минулого року до 17 у 2022 році. Швейцарія посідає 9 місце разом із Норвегією,

Польщею, Португалією, Росією та Швецією, у яких також зареєстровано по три транзакції.

У 2022 році поглинань компаній та інвестицій в Європі було більше в сегменті високих технологій, до якого в основному входять компанії з програмного забезпечення та напівпровідників, ніж у традиційних галузях промисловості: кількість поглинань високо-технологічних компаній зросла порівняно з 27 до 32, в той же час кількість промислових компаній скоротилася з 30 до 25. У промисловому секторі найбільше угод було зараховано в Німеччині з дев'ятьма транзакціями, коли мова йде про транзакції в секторі високих технологій, великий Британія займає перше місце з шістьма угодами, випереджаючи Францію (п'ять) і Німеччину (чотири).

У Німеччині особливо велика кількість транзакцій у 2022 році була зафіксована в секторі охорони здоров'я, який включає не тільки біотехнологічні компанії, але також фармацевтичний і медичний сектори. У цьому сегменті по всій Європі було 17 транзакцій, дев'ять з яких – у Німеччині [16].

Інвестиції в інші європейські країни за межами «великої трійки», як правило, є більш нестабільними. Наприклад, у 2020 році частка китайських інвестицій у Східній Європі досягла історичного максимуму в 10 відсотків після однієї великої транзакції в секторі логістики. У 2021 році китайські інвестиції в Східну Європу впали на 74 відсотки через завищену базу в попередньому році, склавши лише 4 відсотки від загального обсягу китайських інвестицій в Європі, що в цілому відображає середній показник за 10 років у 5 відсотків. Найбільший обсяг китайських прямих інвестицій в Східній і Центральній Європі припадає на Чехію, Угорщину і країни Західних Балкан, перш за все Боснію й Герцеговину і Сербію.

На даний час, в Європі політики адаптують режими скринінгу інвестицій і уважно вивчають китайські інвестиції. Німеччина, Італія та Велика Британія вже публічно заблокували китайські інвестиції в стратегічні галузі у 2022 році. Зараз ЄС розробляє нові правила,

зокрема щодо закупівель та іноземних субсидій, які можуть серйозно вплинути на доступ китайських компаній до ринку [20].

Висновок. Враховуючи динаміку глобальних економічних зв'язків, очікується, що процес транснаціоналізації китайськими компаніями в Європі продовжиться, вносячи зміни в структуру і конкурентоспроможність європейського ринку.

Європа як цільовий об'єкт для інвестицій китайських ТНК залишається дуже привабливою. Як наголошено Seaman et al., європейські економіки мають широкий спектр активів і функцій, які шукають китайські інвестори, а саме: передові технології, найбільший у світі єдиний ринок, великі корпоративні мережі, що охоплюють всю земну кулю, визнані торгові марки, інтегровані регіональні та глобальні ланцюжки створення вартості, а також стабільне правове, нормативне та політичне середовище.

Наслідки такого активного процесу транснаціоналізації для Європи можуть бути різними. З одного боку, це може призвести до збільшення конкуренції на європейському ринку, стимулювання розвитку економіки і зростання інноваційної активності через отримання китайських інвестицій. З іншого боку, це може мати певний негативний вплив, як на європейський бізнес, так і на країни Європи:

- збільшення впливу і захисту інтересів китайських корпорацій в Європі шляхом зловживання юридичними колізіями і корупційними схемами;
- вплив на політичні еліти в регіонах, які отримали найбільше китайських інвестицій, в своїх інтересах;
- нехтування вимогами законів про працю;
- недотримання екологічних стандартів;
- зниження конкуренції в приймаючій країні через поглинання конкурентів, зниження цін на продукцію тощо;
- отримання доступу до сучасних технологій, ноу-хау і контролю над ними з метою отримання технологічного лідерства;
- невиконання критеріїв доброчесності при веденні бізнесу;

- низька соціальна відповідальність;
- зростання економічного і політичного впливу Китаю на приймаючі країни через свої ТНК;
- вплив на світовий ринок певної продукції через володіння європейськими ТНК, що мають відому торгову марку, розгалужену структуру і налагоджені зв'язки з контрагентами по всьому світу;
- контроль над європейськими інфраструктурними об'єктами, що при певних несприятливих світових тенденціях може нести загрозу національній безпеці країн;

- порушення правил і стандартів ЄС щодо транспарентності й раціонального управління проектами тощо.

Отже, транснаціоналізаційні процеси, які відбуваються в Європі за участю китайських ТНК, є закономірним явищем в умовах розвитку глобальних економічних зв'язків між країнами. Однак, поряд з вигодами для приймаючих країн від поступлення інвестицій, є чимало потенційних загроз, на мікро і макрорівнях, котрі потрібно враховувати, щоб не потрапити в залежність від Китаю і не нанести шкоду національній безпеці.

Список використаних джерел:

1. Варламова М., Завидовська А. Вплив провідних азіатських транснаціональних корпорацій на економіку країн світу. *Галицький економічний вісник*. 2022. № 2 (75). С. 92–104.
2. Корзун Л., Горенчук С., Погребняк А. Тренди, що роблять Китай бізнес-середовищем майбутнього. Стратегія бізнесу: футурологічні виклики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 20–22 листоп. 2019 р. М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2019. С. 100–105.
3. Лазарчук М. О. Соціально-економічні реформи в Китаї: генезис та чинники. *Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Економічні науки*. 2013. Т. XVI. № 1–2. С. 117–124.
4. Лимонова Е. М., Воробйова К. О. Дослідження впливу ТНК на країни базування та приймаючі країни. Дніпропетровський університет ім. Альфреда Нобеля. URL: <http://duer.edu/uploads/vidavnitstvo14-15/10107.pdf> (дата звернення: 29.10.2023).
5. Лібман А. В. Конкуренція юрисдикцій і подолання неефективної рівноваги в умовах глобалізації. *Суспільство і економіка*. 2004. № 5–6. С. 265
6. Лучко М. Китайські ТНК на світовому інвестиційному полі. *Світова економіка і міжнародні відносини*. 2017. № 9. С. 45–53
7. Михайлишин Л. І. Транснаціоналізація світової економіки: інноваційний аспект : монографія. Вінниця : ДонНУ, 2016. 314 с.
8. Моторнюк У. І., Теребух М. І., Стасюк Н. Р. Транснаціоналізація як фактор розвитку світової економіки. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.103> (дата звернення: 07.11.2023).
9. Павлюк Т. С. Аналіз розвитку світових ТНК: досвід для України. *Економіка та суспільство*. 2018. № 5. С. 46–52.
10. Рокоча В. Трансакційні корпорації. URL: <http://readbookz.com/book/50/2010.html> (дата звернення: 01.11.2023).
11. Ткаченко Д. О. Сутність транснаціоналізації та особливості діяльності транснаціональних корпорацій в умовах глобальної економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 13. С. 72–76
12. Українець Л. А. Ініціатива «Пояс і шлях» як основа нарощування економічної експансії Китаю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2019. Вип. 3. № 24 . С. 109–113
13. Офіційний сайт ChinaPower. URL: <https://chinapower.csis.org/chinese-companies-global-500/> (дата звернення: 04.11. 2023).
14. The rise of Chinese TNCs, BRICS, and current global challenges. URL: <https://www.tni.org/en/article/therise-of-chinese-tncs-brics-and-current-global-challenges> (дата звернення: 04.11.2023).
15. The influence of leading Transnational Corporations on the development of the global economy. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38822/2/GEB_2022v75n2_Varlamova_M-The_influence_of_leading_92-104.pdf (дата звернення: 01.11.2023).
16. How China's Belt and Road Took Over the World URL: <https://thediplomat.com/2023/09/how-chinas-belt-and-road-took-over-the-world/> (дата звернення: 26.10.2023).

17. Europe is fretting over China owning key EU infrastructure. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/11/10/heres-how-china-could-use-its-ownership-of-eu-critical-infrastructure-to-exert-pressure> (дата звернення: 01.11.2023).

18. Cumulative value of completed foreign direct investment (FDI) transactions from China in EU-27 and UK between 2000 and 2022, by country. URL: <https://www.statista.com/statistics/1244460/china-cumulative-foreign-direct-investment-to-eu-by-country/#statisticContainer> (дата звернення: 04.11.2023).

19. Five European Automotive Brands Now Owned By Chinese Companies. URL: <https://www.carandbike.com/news/five-european-automotive-brands-now-owned-by-chinese-companies-2754883> (дата звернення: 26.10.2023).

20. Chinese foreign direct investment in Europe: the downward trend continues. URL: <https://iap.unido.org/articles/chinese-foreign-direct-investment-europe-downward-trend-continues> (дата звернення: 28.10.2023).

21. Chinese companies' acquisitions in Europe up eight-fold in 2021. URL: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/chinese-companies-acquisitions-in-europe-up-eight-fold-in-2021/2543546> (дата звернення: 26.10.2023).

References:

1. Varlamova M. & Zavidovska A. (2022) Vplyv providnykh aziatskykh transnatsionalnykh korporatsii na ekonomiku krain svitu [The influence of leading Asian multinational corporations on the world economy]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk - Galician Economic Bulletin*, no. 2 (75), pp. 92–104. [in Ukrainian]

2. Korzun L., Horenchuk S. & Pohrebniak A. (2019) Trendi, shcho robliat Kytai biznes-seredovyschem maibutnoho [Trends that make China the business environment of the future]. *Zbirnyk materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf. «Stratehiia biznesu: futurolohichni vyklyky» – Collection of materials of the International science and practice Internet conference «Business strategy: futuristic challenges» (Kyiv, November 20–22, 2019)* Kyiv: KNEU, pp. 100–105. [in Ukrainian]

3. Lazarchuk M. O. (2013) Sotsialno-ekonomichni reformy v Kytai: henezys ta chynnyky [Socio-economic reforms in China: genesis and factors. *Ekonomichni nauky*]. *Visnyk Mizhnarodnoho slovianskoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky – Bulletin of the International Slavic University. Series: Economic Sciences*, no. 1–2, pp. 117. [in Ukrainian]

4. Lymonova E. M. & Vorobiova K. O. Doslidzhennia vplyvu TNK na krainy bazuvannia ta pryimaiuchi krainy [Study of the impact of TNCs on base and host countries]. Available at: <http://dupep.edu/uploads/vidavnytstvo14-15/10107.pdf6718> (accessed November 7, 2023).

5. Libman, A. V. (2004) Konkurentsiiia yurysdyksii i podolannia neefektyvnoi rivnovahy v umovakh hlobalizatsii [Jurisdiction competition and overcoming inefficient balance in the conditions of globalization]. *Suspilstvo i ekonomika – Society and economy*, vol. 5–6, p. 265. *Bulletin of the International Slavic University. Series: Economic Sciences*, 275. [in Ukrainian]

6. Luchko M. (2017) Kytaiski TNK na svitovomu investytsiinomu poli [Chinese TNCs on the global investment field. *Svitova ekonomika i mizhnarodni vidnosyny*]. *Svitova ekonomika i mizhnarodni vidnosyny - World economy and international relations*, vol. 9, pp. 45–53. [in Ukrainian]

7. Mykhailyshyn L. I. (2016) *Transnatsionalizatsiia svitovoi ekonomiky: innovatsiinyi aspekt* [Transnatsionalizatsiia svitovoi ekonomiky: innovatsiinyi aspekt] Vinnytsia: DonNU, 314 p. [in Ukrainian]

8. Motorniuk U. I., Terebukh M. I. & Stasyuk, N. R. (2018) Transnatsionalizatsiia yak faktor rozvytku svitovoi ekonomiky [Transnationalization as factor of the world economy development]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.11.103> (accessed November 7, 2023).

9. Pavlyuk T. S. & Didenko M. V. (2018) Analiz rozvytku svitovykh TNK: dosvid dlia Ukrainy [Analysis of the promotion of world TNCs: experience for Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 5, pp. 46–52. [in Ukrainian]

10. Rokocha V. Transaktsiini korporatsii [Transaction corporations]. Available at: <http://readbookz.com/book/50/2010.html> (accessed November 4, 2023).

11. Tkachenko D. O. (2015) Sutnist transnatsionalizatsii ta osoblyvosti diialnosti transnatsionalnykh korporatsii v umovakh hlobalnoi ekonomiky [Features of transnational corporations in a global economy]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiia : Ekonomika i menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and management*, vol. 13, pp. 72–76. [in Ukrainian]

12. Ukrainets L. A. (2019) Initsiatyva «Poias i Shliakh» yak osnova naroshchuvannia ekonomichnoi ekspansii Kytauu [The Belt and Path Initiative as a Basis for Economic Expansion of China]. *Naukovyi*

visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo-Scientific» – Bulletin Uzhhorod National University. Series «International Economic Relations and World Economy», vol. 3, no. 24, pp. 109–113. [in Ukrainian]

13. Ofitsiinyi sait ChinaPower [ChinaPower official website]. Available at: <https://chinapower.csis.org/chinese-companies-global-500/> (accessed November 4, 2023).

14. Zrostantnia kytaiskykh TNK, BRIKS ta potochni hlobalni vyklyky [The rise of Chinese TNCs, BRICS, and current global challenges]. Available at: <https://www.tni.org/en/article/therise-of-chinese-tncs-brics-and-current-global-challenges> (accessed November 4, 2023).

15. The influence of leading Transnational Corporations on the development of the global economy. Available at: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/38822/2/GEB_2022v75n2_Varlamova_M-The_influence_of_leading_92-104.pdf (accessed November 1, 2023).

16. How China's Belt and Road Took Over the World. Available at: <https://thediplomat.com/2023/09/how-chinas-belt-and-road-took-over-the-world/> (accessed October 26, 2023).

17. Europe is fretting over China owning key EU infrastructure. Available at: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/11/10/heres-how-china-could-use-its-ownership-of-eu-critical-infrastructure-to-exert-pressure> (accessed November 1, 2023).

18. Cumulative value of completed foreign direct investment (FDI) transactions from China in EU-27 and UK between 2000 and 2022, by country. Available at: <https://www.statista.com/statistics/1244460/china-cumulative-foreign-direct-investment-to-eu-by-country/#statisticContainer> (accessed November 4, 2023).

19. Five European Automotive Brands Now Owned By Chinese Companies. Available at: <https://www.carandbike.com/news/five-european-automotive-brands-now-owned-by-chinese-companies-2754883> (accessed October 26, 2023).

20. Chinese foreign direct investment in Europe: the downward trend continues. Available at: <https://iap.unido.org/articles/chinese-foreign-direct-investment-europe-downward-trend-continues> (accessed October 28, 2023).

21. Chinese companies' acquisitions in Europe up eight-fold in 2021. Available at: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/chinese-companies-acquisitions-in-europe-up-eight-fold-in-2021/2543546> (accessed October 26, 2023).

Стаття надійшла до редакції 10.11.2023